

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(назва набірнувальних видів та спеціальності)
Кафедра історії України, археологія та краєзнавства

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Завідувач кафедри
Острианко А.М.
(підпис)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК12. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРИЧНОГО ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА

(код і назва навчальної дисципліни)

Освітня програма 032 Історія та археологія
(назва освітньої програми для обов'язкової дисципліни)

2020 – 2021 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри історії України, археології та краєзнавства

(назва кафедри)

Протокол № 1 від “01” вересня 2020 року.

Розробники: Острянюк А.М., кандидат історичних наук, доцент, професор,
завідувач кафедри історії України, археології та краєзнавства
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Мова навчання – українська.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки _____ (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність: 032 Історія та археологія	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		5-й	5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 150.		9-й	10-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1	Освітній ступінь: магістр	20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		116 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
іспит	залік		

Мета навчальної дисципліни

Викладання цієї дисципліни має на меті ознайомити студентів з основними теоретико-методологічними проблемами сучасної історичної науки, зокрема джерельною основою творчості істориків, а також забезпечити формування необхідних дослідницьких компетенцій в роботі з джерельною базою історичної науки, формуванні та використанні джерельної бази дослідження, а також способів інтерпретації джерельної інформації та презентації історичного нарративу.

Завдання курсу полягає в з'ясуванні основних етапів становлення історичного джерелознавства як технології історичного дослідження, виявленні евристичних можливостей міждисциплінарних методів в рамках застосування сучасних методологічних підходів до історичних досліджень, а також оволодіння студентами техніками представлення джерелознавчого аналізу в історичних дослідженнях.

Передумови для вивчення дисципліни засвоєння здобувачами вищої освіти курсів «Історія України» та «Спеціальні історичні дисципліни», «Джерелознавство історії України», «Українська історіографія».

Очікувані результати навчання

Вивчення дисципліни «Актуальні проблеми історичного джерелознавства» формує здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі викладання, що передбачає застосування конкретних теорій та методів джерелознавчого дослідження, володіння загальною та спеціальною методологією наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності, здатність до освоєння і системного аналізу через наукове сприйняття і критичне осмислення нових знань в предметній та міжпредметних галузях, здатність до самовдосконалення, адаптації та дії в нових ситуаціях, креативність, навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, аналізу та систематизації результатів досліджень, здатність до самовдосконалення у професійній сфері протягом життя, відповідальність за проведення науково-дослідної діяльності в галузі історії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- основні етапи становлення культури роботи з історичними джерелами;
- теоретико-методологічні засади джерелознавства як спеціальної галузі історичної науки;
- методологію та методи історичних досліджень та технологій історіописання, їхнього застосування в наукових дослідженнях;
- технології застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій в історичних дослідженнях;
- інформаційні ресурси історичної науки, історичні джерела та способи роботи з ними

вміти:

- демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі;
- вміння упорядковувати історичні джерела у відповідності до їхнього інформаційного потенціалу при розробці конкретної науково-дослідницької теми та реалізації археографічних проектів;
- формувати джерельну базу дослідження;
- застосовувати різні методологічні підходи до роботи з різними типами джерел;
- застосовувати досвід історичних досліджень для обрання стратегії роботи з історичними джерелами;
- здійснювати опис джерельної бази дослідження;

- всебічно розглядати дослідницьку проблему з використанням відповідних джерел і наукової літератури.

Тематичний план **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1** **ІСТОРИОГРАФІЯ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА**

Зародження історичних досліджень. Використання історичних джерел в Стародавньому світі та Середньовіччі. Джерела «Історії» Геродот. Джерела «Історії Пелопоннеської війни Фукідіда. Історичні джерела праць римських істориків. Герменевтика. Кабалістика.

Джерела історичних праць в Середньовіччі. Біблія (канонічні тексти та апокрифи). Критика Біблії. Фальсифікації та підробки. Костянтинів дар.

Боландисти. Мавристи. Енциклопедисти. Перші спроби корпусної публікації джерел. Литовська метрика.

Джерела в роботі історика в новий час. Школа великих французьких істориків і проблеми джерелознавства.

Історичні джерела та їх використання у XIX – на початку XX ст.

Перші спроби класифікації джерел в українській історіографії. А. Чепа, Д. Бантиш-Каменський. Історичні джерела, їх місце і оцінка у науковому доробку М.Максимовича, М. Костомарова, П. Куліша, М. Іванишева. Значення джерелознавчих досліджень В. Антоновича. Перший лекційний курс з джерелознавства історії України В. Антоновича. Роль російських і українських вчених у розвитку джерелознавства як самостійної галузі історичної науки у другій половині XIX – на початку XX ст. В. Ключевський, О. Лаппо-Данилевський, В. Іконніков, М. Драгоманов, О. Лазаревський, М. Грушевський. Джерелознавчі дослідження І. Крип'якевича, Д. Багалія, М. Петровського.

Радянське джерелознавство. Внесок С. Валка, О. Пронштейна, С. Шмідта, В. Фарсобіна, І. Ковальченка, О. Медушевой, І. Данилевського у розвиток теоретичних проблем джерелознавства. Радянська і російська моделі джерелознавства. Джерелознавство і спеціальні історичні дисципліни. Джерелознавство як наука.

Центри історичного джерелознавства в Україні та світі. В. Стрельський, М. Варшавчик, А. Санцевич та історико-партійне джерелознавство. М. Ковальський та його школа. Я. Калакура та київський центр історичного джерелознавства. Доробок В. Підгаєцького у галузі джерелознавства. Робота з історичними джерелами істориків Європи та Америки: методологічна підґрунтя та кращі практики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 **ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ІСТОРИЧНОГО ПІЗНАННЯ**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Історіографія джерелознавства												
Тема 1. Історичні джерела та методика роботи з ними від найдавніших часів до початку ХХ ст.	34	6	6			22	29	2				27
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	34	6	6			22	29	2				27
Змістовий модуль 2. Джерелознавство як технологія історичного пізнання												
Тема 1. Технологічна функція джерелознавства	17	2	2			13	13	2	2			9
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	17	2	2			13	13	2	2			9
Змістовий модуль 3. Неписемні джерела з історії України												
Тема 1. Речові джерела	18	2	2			14	13	1				12
Тема 2. Зображальні джерела	18	2	2			14	13	1				12
Тема 3. Звукові (аудіальні) джерела	15	2				13	13	1				12
Тема 4. Поведінкові джерела	15	2				13	13	1				12
Тема 5. Конвенціональні джерела.	13	2				11	13	1				12
Тема 6. Ресурси мережі Інтернет як історичне джерело	20	2	2			16	13	1				12
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	99	12	6			81	78	6				72
Усього годин	150	20	14			116	120	10	2			108

Перелік тем для практичних та семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія джерелознавства	6
2	Речові джерела	2
3	Джерела особового походження	2
	Зображальні джерела	2
	Цифрові документи в роботі історика	2
	Разом	14

Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історіографія джерелознавства	22
2	Джерелознавство як технологія історичного пізнання	13
3	Неписемні джерела з історії України	81
	Разом	116

Критерії оцінювання результатів навчання**Шкала оцінювання**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ECTS

A (Відмінно)	90 – 100	Видатна робота з мінімальними помилками
--------------	----------	---

В (Дуже добре)	83 – 89	Вище середнього стандарту, але з деякими незначними помилками
С (Добре)	75 – 82	В цілому гарна робота, але з помітними помилками
D (Задовільно)	68 – 74	Пристойно, але зі значними помилками
Е (Достатньо)	60 – 67	Задовольняє мінімальні вимоги
FX (Незадовільно)	35 – 59	Необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання (доопрацювати)
F (Незадовільно)	0 – 34	Необхідна значна подальша робота (повторний курс навчання з дисципліни)

Засоби діагностики результатів навчання

- екзамен;
- тести;
- усне опитування, презентації на семінарських заняттях,
- написання контрольних робіт з питань, винесених на самостійне опрацювання.

Форми контролю навчальних досягнень

Поточний контроль: опитування, усні доповіді на семінарських заняттях, письмові тести та контрольні роботи.

Підсумковий контроль – усний іспит.

Поточне опитування на семінарах та самостійна робота							Підсумковий екзамен	Сума
ЗМ 1			ЗМ 2	ЗМ 3			30	100
Т. 1	Т 2	Т. 3	Т 4	Т. 5	Т 6	Т. 7		
6	6	6	6	6	6	6		
Есе. 1	Есе 2	Есе. 3	Есе 4	Есе. 5	Есе 6	Есе. 7		
4	4	4	4	4	4	4		

Методичне забезпечення

1. Острячко А.М Джерелознавство історії України. Чернігів, 2010. 88 с.
2. Острячко А.М. Джерелознавство історії України: збірник тестових завдань. Чернігів, 2008. 92 с.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Історичне джерелознавство / Ред. Я.С. Калакури. К., 2017.
2. Воронов В.І. Джерелознавство історії України. Дніпропетровськ, 2003.
3. Макарчук С. Джерелознавство історії України. Львів, 2008.

Допоміжна література

1. Макарчук С. Писемні джерела з історії України: [Курс лекцій]. Львів, 1999.
2. Довгопол В.М., Литвиненко М.А., Лях Р.Д. Джерелознавство історії Української РСР: Навчальний посібник для вузів. К., 1986.
3. Джерелознавство історії України: Довідник / ред. М.А. Варшавчика. К., 1998.
4. Источниковедение: Теория. История. Метод. Источники российской истории: Учебное пособие / [И.Н. Данилевский, В.В. Кабанов, О.М. Медушевская, М.Ф. Румянцева]. М.: РГГУ, 2000.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

www.history.org.ua

www.litopys.org.ua

www.history.univ.kiev.ua/ukrbooks

www.litopys.kiev.ua

www.myslenedrevo.com.ua

www.vostlit.info

www.phys.msu.ru/gorm/chronos.htm

www.fordham.edu/halsall/ancient/asbookfull.html